

Et halvt århundrede i Thorsager

Bagersvenden og pedellen husker tilbage

Svend Christiansen

Skrevet af Vilfred Friborg Hansen til "Folk og Liv 2010"

Svend Christiansen, i dag pensionist, var pedel ved Thorsager skole i et kvart århundrede, og før da bagersvend i byens største bageri i knap en snes år. I alt et halvt århundrede i Thorsager. Som pedel nåede Svend at blive lidt af en institution og blev aldrig kaldt andet end "Svend Pedel". Om sit halve århundrede i Thorsager fortæller Svend:

Jeg er født i 1938 i Thy. Her blev jeg også udlært som bager. I 1960 fik jeg lyst til at prøve lykken andre steder end på fødeegnen. Jeg kastede især blikket på Østjylland, fordi jeg var klar over, at jeg skulle bo nær vandet – det ville jeg ikke kunne undvære. I Koldby i Thy, hvor jeg var vokset op og udlært som bager, havde vi nær til Limfjorden.

Så så jeg, at bageren i Thorsager annoncerede efter en bagersvend i Jyllands-Posten. Jeg undersøgte, hvad den egn havde at byde på, og da jeg læste om Kalø, Bregnet kirke, vigen og skovene, var jeg klar over, at her kunne jeg godt tænke mig at slå mig ned – i hvert fald i en periode. Så jeg søgte stillingen.

Og det gik jo hverken værre eller bedre end at jeg fik den. "Jamen, lad os prøve det!", som bager Svend Åge Andersen sluttede vores telefonsamtale. At det skulle blive for resten af livet, jeg kom til at bo på egnen, havde jeg ikke drømt om. Men sådan er det gået – og hvis jeg flytter en gang mere i tilværelsen, bliver det højst til Rønde. Jeg har lige fra første dag befundet mig rigtig godt her.

Bageren i Thorsager

Bageriet i Thorsager var et gammelt familieføretagende med næsten hundrede år på bagen¹. Vi var to svende og en lærling foruden bagerparret selv. I den anden ende af byen på Vestergade 4 var der også en bager, Ingemann Hansen, men han var alene om det, så vores bageri var absolut byens største.

Indtægterne kom ikke alene fra butikken, men mindst lige så meget fra landturene og fra vores største kunde, Møllerens Hus i Ugelbølle. Bager Andersen kørte selv landturene, der onsdage og lørdage gik til Rønde, tirsdage til Rostved-Korup, torsdage til Hedeskov, fredage til Følle, Ugelbølle og Faarup.

¹ Thorsager Bageris historie kan læses i "Folk og Liv på Røndeegnen", bind 9 1989, side 69-76. Bageriet stammer fra 1877. Svend Aage Andersen overtog det i 1949 og næste generation, sønnen Ole Andersen, i 1979. Nu ophørt.

Thorsager Bageri, med bagermester Svend Aage Andersen i midten, sønnen Ole Andersen til venstre. Billedet er fra sidste halvdel af 1970'erne – måske taget i forbindelse med generationsskiftet 1979, hvor Ole Andersen tog over? Egnsarkivet.

Møllerens Hus kørte i 1960'erne på det helt høje gear, privatbilismen greb om sig, og utroligt mange skulle lige omkring Møllerens Hus på søndagsudflugterne. Vi producerede tarteletter og snitter og kuvertbrød til Møllerens vidt berømte suppe i tusindvis.

Både svende og lærling boede hos bageren og var på kost der. Sådan var det alle steder i byen, de ansatte boede på stedet, både i Brugsen, hos de to købmænd og hos de andre handlende og håndværkere i byen. Det vrimlede med unge mennesker alle steder, så det var let for en nytilkommen at skaffe sig en omgangskreds, og gennem de unge fik man jo også ofte adgang til hjemmene rundt om i byen. Jeg faldt meget hurtigt til.

Thorsager i 1960'erne

Jeg var 21 år gammel, da jeg kom til Thorsager i 1960. Dengang var Thorsager endnu udpræget en landsby, med flere landbrug inde i byen, og med kreaturer, der blev drevet gennem byens gader morgen og aften.

Der var masser af butikker i byen. Jeg har nævnt Brugsen og de to købmænd, samt de to bagere, men der var også to gartnere, to manufakturforretninger, en slagter, cykelsmed, skomager, smed – Schølers smedje var en stor arbejdsplads – og så var der ikke at forglemme mejeriet, der på mange måder satte sit præg på byen, både i sig selv som stor arbejdsplads, men også ved mælkevognene, der kørte gennem byen morgen og formiddag, og mælkemanden ”Ras Mælkemand”, der endnu kørte med hestevogn og med en ringlende klokke anmeldte sin ankomst ned gennem byen hele formiddagen igennem.

De to bagere var naturligvis konkurrenter, men der var slet ikke tale om uvenskab mellem dem. De havde bare ikke noget med hinanden at gøre, og bager Hansen havde sin faste kundekreds i sin del af byen og vi i vores. Samme forhold var der vel mellem brugs og købmænd.

Nogen ville kun handle i Brugsen, andre hos en af købmændene, og sådan var det og det blev respekteret af alle.

Ung i Thorsager

Der var jo ikke mange aktiviteter for de unge i sådan en landsby, men fritiden var også mere sparsom end den er i dag.

Til gengæld blev der bakket op om de aktiviteter, der var. TGF, Thorsager Gymnastik Forening, samlede de unge til gymnastik og badminton om vinteren, og der var bordtennis hver søndag eftermiddag i skolens gymnastiksal, så der vidste vi, at vi bare kunne møde op, hvis vi ville være med. De gymnastikhold, jeg var med på, blev ledet af Svend Erik Bach.

Jeg spillede ikke selv fodbold, men jeg tog med ud for at se kampene. Specielt kampene mod Rønede havde nærmest karakter af ”svenske-landskampe” – Rønede var og blev arvefjenden. På samme måde var der konkurrence mellem de to hovedbyer i kommunen på stort set alle områder.

Vi unge samledes især på bager Hansens café og ved en af de to iskiosker. Bager Hansen havde indrettet en af husets stuer til en slags café, hvor man kunne se fjernsyn. Der var vel der i begyndelsen af 1960’erne ikke mere end tre eller fire i Thorsager, der havde fjernsyn, så det kunne godt trække kunder til dengang. Ud på aftenen spurgte bageren, om der var nogen, der skulle have noget, og så blev der solgt en sodavand og et stykke wienerbrød eller en is, men hvis man ikke havde pengene eller ikke havde lyst til noget, så gjorde det heller ikke noget.

Der var to iskiosker, hvoraf den ene, Søren Møllers, dog kun var åben i forbindelse med sportsbegivenheder. Den lå i et træskur lige over for sportspladsen. Søren Møller, der var arbejdsmand, havde en god ekstra-indtægt ved kiosken, og han var i øvrigt selv meget aktiv inden for sporten.

Den anden kiosk lå i et træskur midt i byen, lige ved siden af frisøren, Orla Meldgaard. Ejeren var Rasmussen, der var en ældre mand, der havde haft en købmandsbutik i Ommestrup. Pudsigt nok sad han altid og strikkede, når der ikke var kunder ved kiosken, og så passede han i øvrigt Brugsens benzintank om aftenen. Når han ikke selv var i kiosken, tog konen over. De boede i et lille hus bag Brugsen. Konen havde også lidt indtægt ved at sy for folk.

Rasmussen havde nok lidt med nerverne, og det blev desværre udnyttet af de unge til at drille ham. Det sjoveste var at købe en is oppe ved Møller i den konkurrerende kiosk og så komme ned til Rasmussen og sætte sig og nyde isen på bænken hos Rasmussen. Det kunne han slet ikke tage, og så måtte han gå hjem, og konen kom og overtog kiosken. I tilbageblik er det jo ikke noget, man er stolt over at tænke tilbage på, men sådan er unge mennesker jo nok – desværre. Rasmussen var faktisk en rigtig flink mand.

Opbrud sidst i 1960’erne

Sidst i 1960’erne begyndte de nye tider at banke på døren. Vorbjerg og andre begyndte at udstykke byggegrunde ude på Stationsvej, og udstykningen her på Kløvervangen var også på vej. Jeg tror dog, de første huse på Kløvervangen først kom op at stå omkring 1970.

Omme på Dalgårdsvej blev de gamle kolonihaver sløjfet, og de gule pensionistboliger blev opført i stedet.

Privatbilismen greb om sig, og nu begyndte flere unge mennesker også at få bil – eller at kunne låne forældrenes. Pludselig var det muligt at komme ud af byen og hjem i rimelig tid samme aften, og dermed begyndte andre samlingssteder uden for Thorsager at lokke de unge – det største hit var absolut Oscars Pølsebar i Rønede, hvor især de sportsglade unge – men hvem var ikke det? – holdt til. Hos Oscars var vi alle kammerater – arvefjenderne fra Rønede og Thorsager glemte alt nid og nag fra sportspladsen. Det blev også muligt at tage til Rønede og spille badminton i

gymnastiksalen der, og den var noget mere rummelig og egnet til spillet end den sal, vi havde i Thorsager.

Sidst i 1960'erne fik vi gadenavne, noget hidtil uhørt. Nu skulle vi til at vænne os til, at Hovedgaden og Byenden pludselig hed Thorsgade, Plodren blev til Kirkevej, Dammen blev til Gadekæret, Skrejrupvej blev til Kløvervangen og lokale kan sikkert fortsætte rækken. De lokale var ikke altid enige i de nye navne og blev selvfølgelig ved at anvende de gamle – i et enkelt tilfælde var modstanden så stor, at kommunen måtte gå tilbage til det gamle navn – det skete, da Gadekæret igen blev til Dammen. Det var især Svend Erik Bach i Andelskassen, der selv boede i Damgården ved Dammen, der ikke kunne klare det sjællandske navn Gadekæret.

Efter Ras Mælkeemand kom der en ny – eller rettere to, nemlig brødrene Karl og Jens Laurids Sørensen lige efter hinanden - men de kørte begge i bil. Jo, sandelig, nye tider var på vej. Landsbyidyllen var på vej ud. Men som ung tænkte man mere på de mange nye muligheder, den nye tid med bil og fjernsyn gav.

Nye tider: 1970'erne

Rønde Kommune blev dannet i 1968 og fik Ugelbølle-området med i 1970. Den nye storkommunes borgmester blev gårdejer Erik Holst Pedersen fra Thorsager, og jeg er ikke et øjeblik i tvivl om, at det fik stor betydning for Thorsager, at borgmesteren kom herfra.

Fra 1970 blev der satset stort på byudvikling i Thorsager. Der var vel også noget at have det i, for de private udstykninger ude på Stationsvej og på Kløvervangen tog for alvor fart. Her på Kløvervangen, hvor jeg selv kom til at bo, blev der dannet et konsortium af lodsejerne, der enedes om den nye udstykning. Rughaven blev udstykket først, her var det første hus parat til indflytning i 1970, men hurtigt derefter fulgte Havrevænget, hvor jeg husker, at førstelærer Herluf Bech og Kirsten, og vist også tømrer Poul Erik Christensen, flyttede ind i 1971.

Senere kom Hvedevangen til, men de syv huse, der ligger omkring pladsen her, hvor jeg bor på Hvedevangen 24, hører ikke til konsortiets udstykning, men er udstykket af Per Høgh alene – men Per Høgh var også med i konsortiet omkring den øvrige udstykning. Udstykningen længere ude ad Hvedevangen er en del senere (efter årtusindskiftet) og er foretaget af kommunen.

Samtidig købte kommunen det ene hus op efter det andet for at forberede nye gadegennembrud og gadeudvidelser. Post Hansens hus Thorsgade 43 og et par andre på Thorsgade blev købt op, så byens hovedgade kunne udvides, men da det efter nogle år viste sig, at den forventede byudvikling ikke kom, blev de solgt til private igen. I Lille Randers skete det samme, og her ser den gamle husrække på den ene side af gaden i dag lidt ensom og forladt ud – også her blev gadeudvidelsen senere opgivet. Men i mellemtiden var Karl Sørensens ejendom og kroens gamle kørelade nedrevet, hvor der nu er almene boliger på nordsiden af Lille Randers.

Men mange forbedringer af vejforholdene blev rent faktisk gennemført. Hovedgaden – nå nej, jeg mener Thorsgade - blev renoveret, og der blev anlagt fortove. Krydset ved Hovedgaden – Skrejrupvej (læs Thorsgade – Kløvervangen) blev reguleret ved at to eller tre huse blev opkøbt og nedrevet – derfor eksisterer adressen Kløvervangen 1 og 3 ikke i dag. Det samme skete flere steder.

Og så blev hele byen kloakeret og der blev bygget rensningsanlæg. Det betød, at der i flere år konstant var spærret af og gravet ud i en eller anden del af byen. Men der var ikke modstand mod kloakeringen, tværtimod, og det havde nok sin forklaring i, at der var kommet penge mellem folk. Det var jo også forklaringen på, at kommunen kunne få råd til de store anlægsarbejder, for selv om skatterne steg, oplevede folk at have flere penge til rådighed år for år.

Så havde de fået en hal i Rønde i begyndelsen af 1970'erne, og det var selvfølgelig svært at se på for os i Thorsager, og diskussionen gik, at vi også skulle have en hal. Men byrådet blev splittet på, om vi skulle have en hal, eller om man skulle "nøjes med" en ny

Man stod sammen i Thorsager, f.eks. for at bevare forsamlingshuset. Her agiterer børnene for et bidrag til istandsættelse af forsamlingshuset, det skete både i 1974 og 1978. Egnsarkivet.

gymnastiksal. Det viselige kompromis blev, at vi fik en halv hal, der var forberedt til at kunne udvides til en hel, hvis behovet senere skulle vise sig. Den halve hal stod færdig i 1977.

Der blev også snakket om udvidelse af skolen – også her endte det med en halv løsning, for man opførte de grå barakker, der skulle være en ren midlertidig løsning, men som som bekendt står der den dag i dag. Den store udvidelse af skolen måtte vente til næste årti.

Mærkeligt nok var der ved siden af de store gadeudvidelser en udvikling i gang i modsat retning, idet butikkerne lukkede, den ene efter den anden. Typisk skete det ved, at når den ældre generation ophørte, var der ingen til at tage over, og ingen, der ønskede at købe. Bager Hansen ophørte, den ene købmand forsvandt, mens den anden, Vilhelm Foged, solgte til Bent Enemark allerede i 1969. Enemark drev den gamle købmandsgård videre, mens Vilhelm Foged året efter oprettede tømmerhandel i det forladte mejeri.

Netop mejeriets lukning i 1970 var nok det mest følelige. Her forsvandt mange arbejdspladser og meget liv ud af byen. Men også manufakturforretninger, slagter, skomager og de to populære iskiosker forsvandt.

Det havde stor betydning, at Brugsen og den ene købmand, der nu var tilbage, begyndte at sælge både mælk, brød, kød og blomster – for det rev tæppet væk under mælkeudsalg, bager, slagter og gartner. Folk ophørte også med at få de ferske fødevarer leveret til døren ved

landturene, for med bilen havde man fået nemmere ved selv at hente varerne, præcis når man havde brug for dem. Endelig var der mange, der begyndte at foretage ugentlige storindkøb i Rønne eller endda i Århus og Bilka i Tilst, der opstod netop i begyndelsen af 1970'erne. Her var udvalget større og priserne lavere, og indkøbsturen blev oplevet som en udflugt for hele familien.

Brand!

For mit eget vedkommende bragte 1970'erne også en ny udvikling. Allerede sidst i 1960'erne var jeg flyttet ind i en lille lejlighed ovenpå frisør Orla Meldgaard i Thorsgade 21. Jeg var efterhånden blevet så gammel, at jeg godt ville bo for mig selv, og det bandt jo også bagerparret at have mig på kost og logi.

I 1971 købte jeg så et hus nede i Byenden, i Thorsgade 8. Det var et stråttækt hus, der var bygget sammen med nabohuset Thorsgade 10, hvor der boede en ældre dame Dorthea Sørensen, sammen med sine tre ugifte sønner. De to huse var sammen med købmand Hansens hus og butik i nr. 14 de eneste huse i området, der ikke var gået til ved storbranden i 1934.

Jeg gik i gang med at renovere det gamle hus – et arbejde, jeg blev rigtig glad for. Efter et par år fik jeg også nyt stråtag på.

Men der blev ikke rigtig tid til at nyde det hele, før det på dramatisk vis fik en ende. En nat i januar 1975 vågnede jeg og havde en fornemmelse af, at noget var rivende galt. Da jeg kikkede ud, så jeg at nabohuset allerede stod i flammer, og da husene var sammenbyggede og begge havde stråtag, forstod jeg med det samme, at nu var det bare med at komme ud.

Det er mærkeligt at konstatere, hvordan man reagerer i sådan en situation, for det kan man ikke vide i forvejen. Jeg nåede at få et par bukser på, og så tog jeg instinktivt en skuffe ud, hvor jeg havde alle mine personlige papirer. Med den løb jeg ud i gangen, og her hang både min fine nyindkøbte overfrakke og den gamle, og jeg kan huske, at jeg tænkte, at det her bliver nok lidt beskidt, så jeg må hellere tage den gamle jakke på, hvad jeg så gjorde, selvfølgelig med det resultat, at jeg reddede den gamle plimsoller, mens den fine nye jakke blev flammernes bytte.

Udenfor var Dorthea og sønnerne heldigvis kommet ud af huset, men kun i nattøj. Det viste sig, at de var blevet reddet af, at Dorthea havde taget nogle vildkatter til sig. De holdt til oppe på loftet, og her kom en af dem styrtende ned midt om natten og begyndte at mjave og kradse, så det vækkede husets beboere og de med nød og næppe nåede at komme ud, før stråtaget styrtede sammen.

Der kom både politi og brandvæsen, men det lykkedes aldrig politiet at finde ud af brandårsagen. Brandvæsenet kunne kun koncentrere sig om at undgå, at ilden bredte sig til nabohusene.

Historien om katten, der havde reddet beboerne fra at brænde inde, blev godt pressestof. Historien kørte ikke alene i de lokale medier, men dagen efter mødte en journalist fra Ekstra Bladet op og ville tale med mig og høre om historien var sand, og det kunne jeg jo bekræfte. Om de kunne få et billede af katten? Men jeg måtte jo fortælle, at katten nok var blevet lige så husvild som alle vi andre, og at den ikke var set siden brandnatten.

Dagen efter kunne man alligevel se et stort billede af ”Katten, der reddede fem mennesker fra at indebrænde” i Ekstra Bladet. Men vi var nu nogle stykker, der godt kunne gennemskue, at det aldrig havde været ”vores” kat, der var på billedet. Nå, det blev historien jo ikke ringere af.

Et sørgeligt syn – Thorsgade 8 og 10 efter branden i 1975. Egnarkivet.

Sporskifte

Efter branden var der mange, der tilbød mig husly, men det viste sig, at der ude på Øen var en ferielejlighed ledig, med egen indgang og bekvemmeligheder og det hele – et tidligere husmandssted, som ejeren gdr. Egon Sørensen havde købt for at have jorden. Bygningerne lejede han så ud til turister om sommeren, men de stod helt tomme her om vinteren. Der blev ingen sommerudlejning til turister det år, for jeg befandt mig godt og blev boende der næsten resten af året.

Jeg blev klar over, at grunden med brandtomten var ren engbund. Det blev målt, at der var 17 meter ned til fast grund, så jeg havde ikke rigtig mod på at bygge der igen. Forsikrings-selskabet var ellers klar til at betale de 30.000 kr., det ville koste med ekstra fundering, men så foreslog jeg dem, at de i stedet gav mig de 30.000 kr. i hånden, så jeg kunne bruge dem til at købe en ny grund i stedet for. Sådan set kunne det jo være dem lige meget, og det fandt de da også ud af, så sådan blev det.

Jeg købte så grunden her på Hvedevangen 24 og fik bygget et nyt hus her i løbet af 1975. Julen 1975 kunne jeg flytte ind.

De to grunde Thorsgade 8 og 10 blev købt af en tømrer, der opførte to huse af gasbeton – nu ikke mere sammenbyggede, men på hver sin matrikel – og uden stråtag...De to huse står der endnu.

Men jeg blev jo ikke yngre, så jeg begyndte at overveje, om jeg kunne holde til resten af livet at skulle op og bage midt om natten. Da den nye hal blev indviet sidst i 1977 snakkede jeg lidt med nogle af politikerne om, at jeg havde hørt, at der snart skulle ansættes en pedel ved

Thorsager skole. Jeg fik sagt til Ejvind Sørensen fra kulturudvalget, at det da var muligt, at jeg kunne tænke mig at lægge billet ind på sådan en stilling. Det kom sig også af, at jeg faktisk havde fået mod på at lege håndværker, mens jeg gik og renoverede på huset nede på Thorsgade.

Da stillingen som pedel blev opslået, var der 16 ansøgere, deriblandt flere håndværkere, og mod dem burde jeg egentlig ikke have en chance. Men jeg havde den fordel, at jeg kendte både Ejvind Sørensen fra kulturudvalget, og især skoleinspektøren Herluf Bech. Jeg var blandt dem, der kom til samtale – det var med hele kulturudvalget! – og her kan jeg huske, at det undrede mig, at der slet ikke blev talt om mine håndværksmæssige kvalifikationer, eller måske snarere mangel på samme. Det nærmeste var et spørgsmål ”om jeg kunne slå søm i”, og det mente jeg at kunne svare ja til med god samvittighed, og jeg kunne jo også henvise til, at jeg selv havde renoveret det gamle hus på Thorsgade.

Ud over det gik beskeden på, at det, der var brug for, var en, man kunne stole på, og en, man kunne være sikker på fik tingene gjort, for det blev en meget selvstændig stilling. Jeg tror, det kom mig til gode, at både Bech og udvalget havde en formodning om, at jeg var sådan en person.

Hvorom alt er, så tiltrådte jeg min stilling som pedel på Thorsager skole 1. januar 1978.

”Svend Pedel”

Det var et udmærket tidspunkt, jeg begyndte som pedel, for den nye halve hal var lige kommet til, og den store udvidelse af skolen kom senere. Derfor fik jeg hele udviklingen omkring hallen og skolen med og kom til at kende hver en krinkelkrog i bygningerne.

Den halve hal måtte lukkes nogle måneder i 1983, da den ene gavl truede med at falde sammen. Udvidelsen til trekvart hal, eller hvad man skal kalde det, skete i 2006 efter at jeg var gået af, men jeg synes, at det er en rigtig god løsning. Den eneste halsport, der nu ikke kan dyrkes i hallen, er håndbold, og det sker der ikke noget ved at tage til Rønde efter.

Den helt store sag i min tid som pedel blev udvidelsen af skolen i årene fra 1981 til 1983 – eller man fristes næsten til at sige byggeriet af en helt ny skole. Her tror jeg igen, at det har spillet ind, at borgmesteren var fra Thorsager. I hvert fald fik vi en helt ideel skole ud af det, og der blev gået drastisk til værks. Cykelskur og garage og hele fløjen bag den gamle bygning ud mod vejen, fra 1910, blev revet ned og erstattet med de nye bygninger, der siden har vist sig utroligt ideelle for skolen. Især det store samlingslokale i midten er en stor gevinst.

Første spadestik til den nye skole blev taget 12. november 1981 – det er en dato, jeg altid vil huske. Allerede i 1982 blev de første nye lokaler taget i brug til den nye børnehaveklasse, og da hele skolen stod klar i 1983 kunne klasseantallet i Thorsager udvides fra fem årgange til syv.

Selv om udviklingen gik noget langsommere i 1980’erne end i årtiet forud, så skete der da også en del i Thorsager i 1980’erne. Vi fik den første børnehave omme på Dalgårdsvej, og her blev der opført både lejeboliger og andelsboliger sidst i 1980’erne eller omkring 1990. Kommunen købte en del af præstegårdsjorden allerede i 1978, og her kom udstykningen på Trimmelbakken i gang i 1980’erne.

1990’erne kunne vi indlede på skolen med at indrette den gamle gymnastiksal på loftet af den gamle skolebygning til SFO – så havde vi også fået det i Thorsager. Et årti senere, i november 2001 nåede jeg også at være med til rejsegilde på den store udvidelse mod nord, her blev der 2-3 nye klasseværelser (fleksibelt på grund af foldevæg) og bedre plads til SFO, men denne udvidelse blev først taget i brug efter at jeg var holdt i 2002.

Thorsager "ny skole", udvidelsen 1983 med "den gamle skole" i baggrunden. Foto 1984. Egnsarkivet.

Da jeg begyndte på skolen var der ansat fem lærere og to rengøringsassistenter. Men elevtallet voksede, og der kom børnehaveklasse og skolefritidsordning til, så til sidst var der vel 25-30 lærere og pædagoger. Der blev også flere rengøringsassistenter, men ikke i samme takt som antallet af kvadratmetre voksede, for nye teknikker, redskaber og maskiner har gjort, at hvor en rengøringsassistent i 1978 kunne klare 93 m², er tallet i dag omkring 250 m² pr. rengøringsassistent.

Indbrud!

Vi var en overgang meget plaget af indbrud på skolen, og når tyverialarmen gik, var det selvfølgelig mig, der måtte ud af fjerene hurtigst muligt og op på skolen – men når jeg kom, var tyvene lige så selvfølgelig over alle bjerge, selv om jeg boede meget tæt på. Det lykkedes aldrig at tage nogen på fersk gerning, men den lokale landbetjent fik opklaret i hvert fald nogle af indbruddene.

Ellers utroligt så ihærdige den slags folk kan være. Engang havde de hugget hul i muren udefra, lige der hvor pengeskabet stod. Men uheldigvis for tyvene var der en radiator mellem muren og pengeskabet, og den kunne de ikke komme igennem, og så gik alarmen, og de måtte forlade "arbejdet". "Hårdt arbejde" endda – til ingen nytte for dem og stor ærgrelse for os.

Udbyttet ved indbruddene var som regel forsvindende lille, for vi havde tingene godt sikrede. Men ødelæggelserne kunne være omfattende, så det var både træls og bekosteligt at rydde op efter dem.

Jens Refsgaard afløste Herluf Bech som skoleinspektør i 1986, og Jens foreslog på et tidspunkt, at ved næste indbrud skulle jeg ringe til ham, og så kunne vi mødes ved skolen fra hver sin side og dække flere flugtveje på den måde. Som sagt, så gjort, og efter næste indbrud ankom vi samtidig og så to personer løbe i fuld fart ned ad fortovet. Vi satte efter dem i bil og fik dem stoppet ved forsamlingshuset. Men det viste sig at være en fuldstændig sagesløs mand og hans datter, der havde været på besøg hos nogle venner i den anden ende af byen, og så havde de bare haft lyst til at løbe hjem. Da vi kom tilbage til skolen, var indbrudstyvene naturligvis over alle bjerge.

En anden gang, oven i købet på min 50-års fødselsdag, blev jeg ringet op klokken halv syv om morgenen af en nabo til skolen, der fortalte, at tyverialarmen var gået i gang. Normalt kommer alarmen fra en vagtcentral, men jeg kørte hen til skolen og kunne konstatere, at alarmen stadigvæk var i gang. Der var ingen biler på parkeringspladsen, men der var lys på lærerværelset, og jeg kunne bag gardinerne se, at nogle skikkelser bevægede sig rundt derinde. Med bankende hjerte gik jeg ind på skolen og lukkede døren til lærerværelset op – for at konstatere, at hele skolens personale var samlet og straks satte i med fødselsdagssangen, da jeg viste mig.

Sjældent er jeg i den grad blevet taget fusen på... Min karriere som tyvejæger blev aldrig noget at skrive hjem om, heller ikke ved den lejlighed.

Tilbageblik

Jeg blev utroligt glad for tiden som pedel i Thorsager. Jeg kunne da godt savne den faglige stolthed ved bagerfaget, glæden ved fremstillingen af gode bagervarer - det var jo trods alt det, jeg var uddannet til.

Men der var også en faglig stolthed ved at få tingene til at fungere på skolen. Jeg blev med tiden meget optaget af styringen af varmekonsumet og fik nogen rigtig gode resultater ud af det, også i de sammenligninger, der sker af den slags på landsplan.

Der kan spares rigtig mange penge ved at det er samme person, der har ansvaret for varmekonsum og reparationer. Alene det at opdage de små skavanker i tide og få dem ordnet, før det koster store penge i reparationer og renovering.

Som bager havde jeg slet ikke haft den kontakt med folk, som jeg fik som pedel. Mens jeg var bager, var det faktisk kun i fritiden, jeg rigtig var i kontakt med byen. Nu blev det helt modsat mest i arbejdstiden. Og ud over at træffe forældrene nød jeg også kontakten med børnene, og så synes jeg, at der altid har været en god tone mellem alle på Thorsager skole, både mellem lærerne indbyrdes og mellem lærerne og det øvrige personale. Og ikke at forglemme med børnene.

Jeg har kun arbejdet under to skoleinspektører. Først Herluf Bech, der oprindeligt var førstelærer ved Hedeskov skole og kom til Thorsager som andenlærer i 1957, da Hedeskov skole blev nedlagt. Bech blev førstelærer i 1964, en stilling, der på grund af elevtallets stigning til over 120 blev ændret til skoleinspektør tre år efter at jeg var ansat². Han afløstes af Jens Refsgaard, der er der endnu, og jeg kan kun sige, at jeg har haft meget gode og frie arbejdsvilkår under begge.

En anden spændende ting i pedeljobbet har været kontakten til de lokale politikere og de kommunale myndigheder. Meget kan opnås ved at tale ordentligt til hinanden.

Hvis jeg skal lade mig presse til at nævne nogle ulemper ved jobbet som pedel, så kan det kun blive det, at man i de første mange år var meget bundet af det. Jeg skulle jo være på skolen kl. syv om morgenen, og det var også mig, der skulle låse af kl. 22 om aftenen, når fritidsundervisningen var slut. Her var det meget praktisk, at jeg boede tæt på arbejdspladsen. I de sidste år fik vi en fælles ordning med Rønne skole om en aftenpedel – det var en stor aflastning.

Nu har jeg været på pension i otte år og har nydt det. Jeg har kun gode minder fra både tiden som bager og tiden som pedel i Thorsager. Jeg føler virkelig, at jeg har været tæt på ”pulsens” i byen og dens udvikling i det halve århundrede, der er gået siden jeg kom hertil.

Skrevet 2010 af Vilfred Friborg Hansen til ”Folk og Liv 2010”, Boggalleriet Rønne 2010, hvor artiklen i sin helhed med billeder kan læses. Fås hos Trangbæk Bøger, Rønne.

² Herluf Bechs erindringer fra Hedeskov og Thorsager kan læses i ”Folk og Liv på Røndeegnen” bind 3 fra 1981.